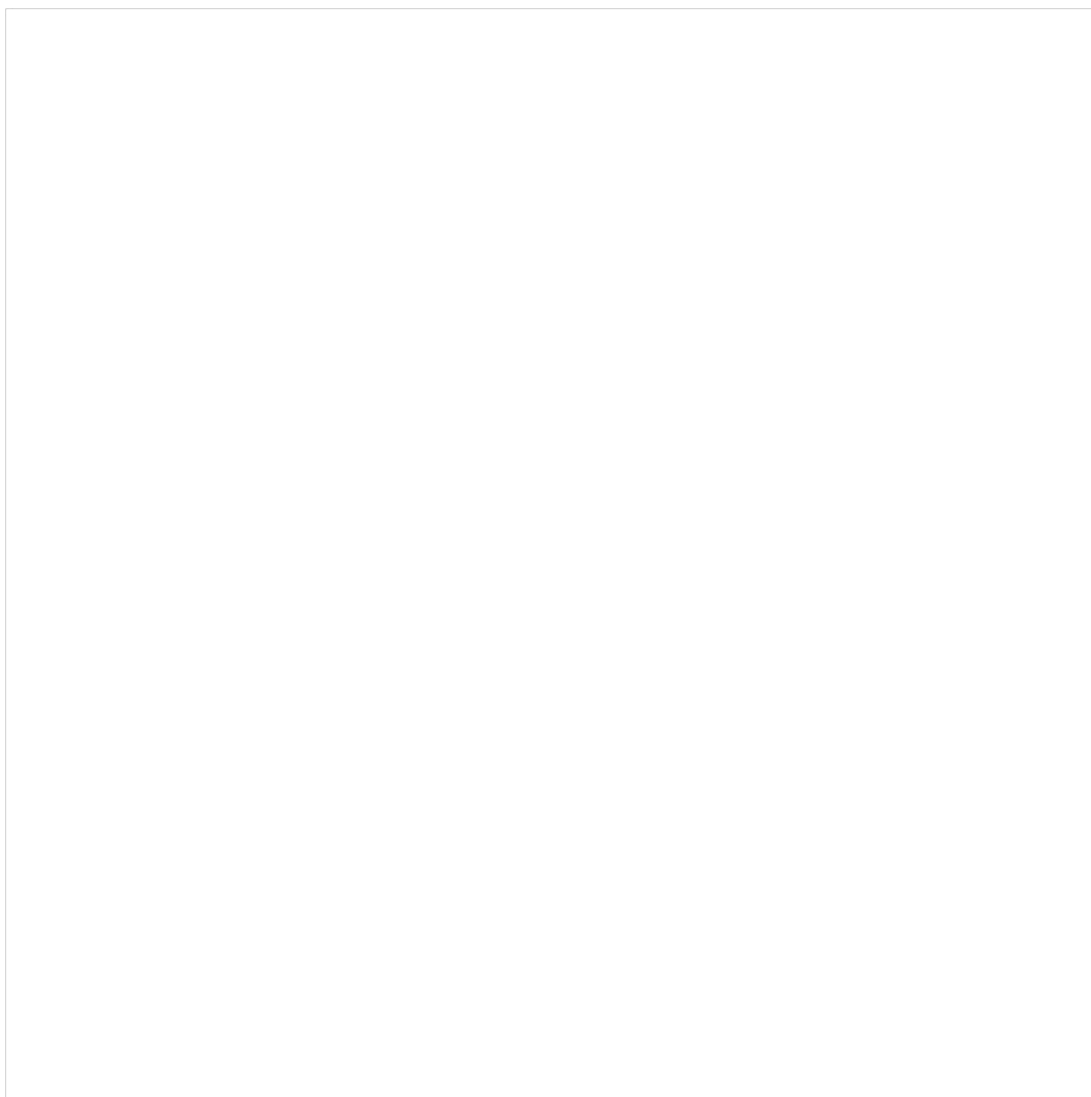

John Ashbery: tres poemes, dos llibres, una nota

LLIBRES / POESIA / 26 NOVEMBRE, 2019

Ilha do Desterro, 1

Llegeix «Tres poemes d'Autoretrat en un mirall
convex»

Parlar de «Tres poemes», en relació amb l'obra de John Ashbery (1927-2017) pot resultar malèvolament ambigu, perquè *Three Poems* (1972) és el títol d'un dels seus llibres més

experimentals, on renova el poema en prosa. Com a «Tres poemes d'*Alguns arbres*», van aparèixer, fa prop de vint anys, a la revista electrònica *The Barcelona Review*, les meves primeres versions de l'autor. En aquell cas, la mostra s'avançava a la publicació del llibre sencer (l'original, *Some Trees*, és de 1956). Els «Tres poemes» que apareixen ara a La Lectora, en canvi, pertanyen al seu llibre més celebrat, *Autoretrat en un mirall convex* (*Self-portrait in a Convex Mirror*), un poemari de 1976 que acaba d'aparèixer a Llibres del Segle amb postfaci d'Eloy Fernández Porta. Aclarides les possibles confusions, potser no està de més fer-ne cinc cèntims i comentar els plaers i algun maldecap que ha comportat traduir-lo.

El llibre que ara es troba als aparadors m'agafa lluny. Lluny, perquè el vaig traduir fa temps: les versions d'alguns poemes, les vaig encetar a la mateixa època que treballava en *Alguns arbres*, i vaig acabar el conjunt fa més de cinc anys quan encara vivia a Nova York. Revisar-lo des de l'illa de Santa Catarina, l'antiga ilha do Desterro, afegeix al lapse temporal una llunyania respecte al paisatge i les referències culturals que m'eren tan a l'abast, i vet aquí la paraula *saudade* que em passi pel cap.

Vista en perspectiva un cop tancada amb la mort de l'autor, l'obra de John Ashbery és ingent i diversa. Cadascun de la trentena de poemaris s'hi conforma com una proposta diferent. Tenen, però, unes qualitats recognoscibles i unes línies de continuïtat, algunes dels quals es poden apreciar en aquests poemes. La primera s'avindria a allò que Marjorie Perloff anomenà una «poètica de la indeterminació»: el poema parla, però sovint no estem segurs de qui hi parla, ni tan sols de què parla, quin son els seus referents. Al poema que obre el llibre, «Com qui fiquen borratxo al vaixell de càrrega», els pronoms *tu* i *jo* es fusionen de manera inquietant: «Una mirada de vidre t'atura / i camines tremolós: era jo el percebut?» Tot el poema es construeix a partir de la indeterminació de qui són el «tu», el «jo» i l'«ella» que apareix més endavant.

L'altre tret constant de la poesia d'Ashbery seria la seva unitat, diguem-ne, musical: una estructura interna del poema que no respon a la lògica discursiva, que es veu constantment alterada o interrompuda. Per llegir Ashbery cal entendre que no hem d'entendre: el poema arrossega el lector, o la lectora, pels seus meandres i moviments, ens transporta d'una escena a una altra, les veus hi apareixen i hi desapareixen i al final podem acabar molt lluny d'on pensàvem que érem: «La meva dona / es pensa que soc a Oslo —a Oslo, França, vull dir», acaba «Situació agreujant». La realitat referencial —això o allò— està en un constant risc de quedar dissolta a mesura que els motius del poema es van alterant i substituint.

Aquestes qualitats fan de la poesia d'Ashbery una experiència impactant que ens incomoda i ens sedueix a parts iguals. A banda de les seves referències eclèctiques, cal familiaritzar-se amb un to aparentment inestable, que sovint transita entre un mode descriptiu i un mode conversacional en què alguna veu anònima ens interpella. Traslladar al català l'impacte que els versos produeixen en anglès és un repte. Poso com a exemple l'inici de «Sobre Autumn Lake». En la meva versió, hi diu:

Sobre Autumn Lake

Llegil-li la caltilla al fullatge és típic

de filòsof xinès inseltat aquí a Autumn Lake a consciència

a la província de Québec... —Prou! No ho faré

Soc incapaç de resseguir els esborranys, versions i revisions pels que han passat aquests versos. Només assenyalaré que a l'original «la caltilla» o *cartilla* és la Riot Act del parlament britànic, aprovada el desgraciat any de 1714 amb la intenció de reprimir el dret de reunió i manifestació (l'anglès *Riot* són aldarulls). Segons costa a la font original, s'establia «per prevenir disturbis i altres reunions tumultuoses, i per castigar els causants de manera més ràpida i efectiva.»

L'expressió «read the Riot Act to someone» ha passat a emprar-se per recriminar-li a algú el seu comportament. Un problema afegit és que en l'original qui parla ho fa, al Quebec, amb accent xinès:

On Autumn Lake

Leading riot act to foriage is activity

Of Chinese philosopher here on Autumn Lake thoughtfully inserted in

Plovince of Quebec—stop it! I will not.

Traduir «*Leading Riot Act*» per «Llegi-li la caltilla» —expressió que té l'origen en la *Cartilla del Guardia Civil* (que és del 1852)— és una solució discutible, per les ressonàncies culturals que s'impliquen en la llengua de partida i en la d'arribada. També ho és la meua manera d'estrafer l'accent xinès. I tanmateix els versos originals i les circumstàncies que evoquen són d'una estranya actualitat: una poesia que ens torba i ens contorba, feta de veus i confessions interrompudes: «Prou! no ho faré!»

Ashbery va rebre quasi tots els honors en vida; per acabar-ho d'arrodonir potser només li faltava el Nobel. Fa un parell d'anys que la seva persona ens va deixar i parlar del poeta ens porta a evocar-la. Recordo amb afecte la **visita** que li vaig fer a la seva casa de Hudson l'any 2004 i l'homenatge de tres dies que li dedicà The New School el 2006, en què vaig tenir l'honor de participar. Hi havia crítics i traductors d'Ashbery de tot el món, i ell estava exultant. Eloy Fernández Porta recorda al seu postfaci un altre homenatge que Ashbery va rebre en vida i que el va portar al Brasil. Es tracta de l'acte que el Museu de Arte Moderna de Rio de Janeiro va dedicar el 1993 als Tres Joans: el nostre Joan Brossa, el brasiler João Cabral de Melo Neto i el mateix John Ashbery. Cabral havia viscut a Barcelona a la postguerra i va fer una aportació crucial al grup Dau al Set. Gràcies a ell, Brossa, Tàpies i Arnau Puig advertiren que un art compromès amb la llibertat exigia també una llibertat de llenguatge. Cabral en aquella època va fer dues aportacions molt significatives en aquest sentit: el seu pròleg a la primera edició de *Em va fer Joan Brossa* (1951) i l'assaig *Joan Miró* (1950), amb una lectura *sui generis* de l'obra de Joan Miró en clau realista. Eloy Fernández Porta recorda com Ashbery havia coincidit amb Tàpies i potser algun membre més de Dau

al Set mentre ajudava el seu amic coral Frank O'Hara amb els preparatius de l'exposició New Spanish Painting and Sculpture, que tingué lloc al MoMA el 1960. Com Cabral i com Brossa, Ashbery va incorporar a l'escriptura recursos i maneres de mirar extreptes de l'art contemporani. Des del Brasil, no se m'acut millor manera d'acostar la poesia d'Ashbery als lectors catalans que evocant aquella trobada: la complicitat, des de la distància, entre els universos dels Tres Joans, un cercle que és també un viatge d'anada i de tornada.

Alguns enllaços

John Ashbery: Tres poemes d'*Alguns arbres* a *The Barcelona Review*.

http://www.barcelonareview.com/20/e_ja.htm#cat%C2%A0

Melcion Mateu: «Visita a John Ashbery». *Avui. Cultura*. 2/12/2004.

<http://projectetraces.uab.cat/tracesbd/avui/av03485.pdf>

Foto de Jaume Josa

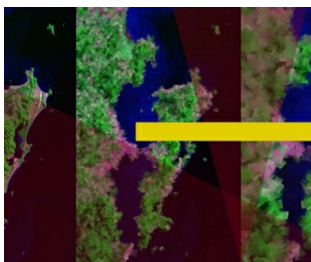
ETIQUETES: [ILHA DO DESTERRO](#) [JOHN ASHBERY](#) [TRADUCCIÓ](#)

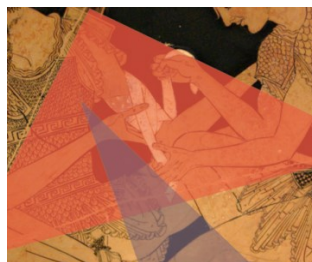
MELCION MATEU | ÚLTIMES PUBLICACIONS

Melcion Mateu (Barcelona, 1971). És doctor en Literatura Espanyola i Portuguesa per la Universitat de Nova York i Màster en Literatura Comparada per la de Cornell, ambdues als Estats Units. Ha publicat els poemaris *Vida evident* (Premi Octavio Paz 1998), *Ningú, petit* (2002), *Jardí amb cangurs* (2005) i *Illes lligades* (Premi Jocs Florals de Barcelona 2014). I amb el poeta nord-americà Rowan Ricardo Phillips, ha participat al CD *Poètica* (2016), del compositor i contrabaixista jazzístic Alexis Cuadrado. Ha traduït autors com John Ashbery i Michael Ondaatje, entre d'altres. Des de Florianópolis (Santa Catarina, Brasil) imparteix cursos virtuals per al Laboratori de Lletres.

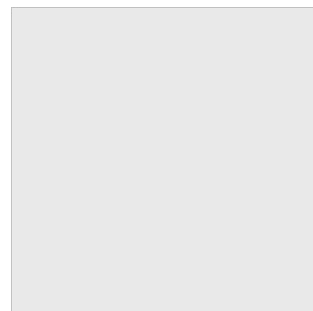
Articles relacionats

**Composició de lloc,
composició de llac**

**Homer per a uns felicos
molts**

**John Ashbery: Tres
poemes d'*Autoretrat en
un mirall convex*
(català)**

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018